

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМІШКАЛО

МАСОВА КОМУНІКАЦІЯ ТА ІНФОРМАЦІЯ
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань **06 «Журналістика»**
Спеціальність **061 «Журналістика»**
Освітній рівень **перший (бакалаврський)**
Освітня програма **«Медіа-комунікації»**

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

обов'язкова
українська

Завідувач кафедри

управління соціальними комунікаціями

Катерина ЯРЕСЬКО

Харків
2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри управління соціальними комунікаціями

Протокол № 1 від 26.08.2022 р.

Розробник:

Сорокіна Г. В., к.соц.н., доц. кафедри управління соціальними комунікаціями

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Розуміння природи масової комунікації, принципи створення інформації є базовою складовою у професійній діяльності майбутнього спеціаліста з медіа комунікацій. Предметом вивчення навчальної дисципліни «Масова комунікація та інформація» є сутність масової комунікації в умовах функціонування інформаційного суспільства. Основними завданнями вивчення дисципліни є ознайомлення з основами сучасних комунікативних підходів та парадигм комунікативістики, ознайомлення з історією науки про масову комунікацію, вміння аналізувати масово-інформаційну діяльність, оволодіння навичками здійснення аналізу та оцінювання ефективності технологій масового спілкування, масовокомунікаційного впливу.

Мета навчальної дисципліни: формування компетентностей стосовно аналізу теоретичних та практичних аспектів сутності масової комунікації в інформаційному суспільстві..

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	6
Форма підсумкового контролю	Екзамен

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
	Основи маркетингових комунікацій
	Іміджологія

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
ЗК05. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.	PH5 Використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології та спеціалізоване

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи теорії комунікації

Тема 1. Теорія комунікації в системі наук

- 1.1 Визначення масової комунікації
- 1.2 Закони і категорії теорії комунікації
- 1.3 Методи і функції теорії комунікації

Тема 2. Історичні етапи розвитку теорії комунікації

- 2.1 Генезис масових комунікацій. Комунікативні революції
- 2.2 Витоки і основні парадигми теорії комунікації
- 2.3 Технократичний підхід до вивчення комунікації.
- 2.4 Інтеракційний підхід
- 2.5 Теорії масової комунікації

Тема 3. Комунікаційний процес: моделі та складові елементи

- 3.1 Структурні моделі комунікації: модель Аристотеля, модель Ласвела, Модель Шенона-Вівера, Циркулярна модель комунікації.
- 3.2 Головні елементи комунікаційного процесу

Тема 4. Інформація як основний елемент комунікаційних систем.

- 4.1 Визначення та властивості інформації
- 4.2 Інформація як філософська категорія
- 4.3 Специфіка оперативної інформації

Тема 5. Поняття масової комунікації.

- 5.1 Поняття «маса», «масове суспільство»
- 5.2 Загальна схема процесу масової комунікації
- 5.3 Дослідження проблем масової комунікації

Тема 6. Вербальна та невербальна комунікація

- 6.1 Особливості вербальної комунікації
- 6.2 Мовне спілкування як спосіб комунікації. Функції мови.
- 6.3 Невербальна комунікація
- 6.4 Проблеми інтерпретації невербальної комунікації

Тема 7. Неформальні комунікації

7.1 Чутки як соціально-психологічний феномен.

7.2 Класифікація чуток.

7.3 Механізм поширення чуток.

7.4 Штучно створені чутки в масовій комунікації.

Змістовий модуль 2. Практичні аспекти дослідження комунікації.

Тема 8. ЗМІ як соціальний інститут

8.1 Специфічні риси ЗМІ як соціального інституту

8.2 Моделі функціонування ЗМІ

8.3 Процеси виробництва новинної медіа-продукції

Тема 9. Масова комунікація в умовах суспільства постмодерну

9.1 Загальна характеристика суспільства постмодерну.

9.2 Масова комунікація і гіперреальність

9.3 Постмодерна інтерпретація медіа

9.4 Нові медіа

Тема 10. Методичні особливості дослідження текстів та аудиторії масової інформації.

10.1 Концептуальні основи методу контент-аналізу

10.2 Прикладні дослідження аудиторії масової комунікації

10.3 Головні проблеми медіавимирів

Тема 11. Семіотика комунікації.

11.1 Визначення семіотики.

11.2 Проблема значення і знака. Типи знаків.

11.3 Кодування і декодування.

11.4 Семіотичний аналіз медіатекстів

Тема 12. Концептуальні основи впливу в масовій комунікації

12.1 Поняття ефективності масової комунікації

12.2 Ефекти комунікації

12.3 Види, форми і методи масового впливу.

Тема 13. Міжкультурна комунікація.

13.1 Поняття міжкультурної комунікації

13.2 Рівні та форми міжкультурної комунікації

13.3 ЗМІ і міжкультурна комунікація.

Тема 14. Масова комунікація в умовах глобалізованого суспільства.

14.1 Визначення глобалізації

14.2 Глобалізація і міжнародний інформаційний порядок

14.3 Основні тенденції світової медіа індустрії

Перелік практичних (семінарських) занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Методи навчання та викладання

Для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі викладання навчальної дисципліни передбачається застосування інтерактивних і активних навчальних технологій, зокрема: лекції проблемного характеру (теми 1, 5, 9, 12, 14), робота в групах (тема 3, 8), презентації (теми 2, 4, 10, 13), метод проєктної роботи (тема 6, 11), ігрова ситуація (тема 4).

Порядок оцінювання результатів навчання

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця використовує накопичувальну (100-бальну) систему оцінювання. Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума — 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти екзамен, — 35 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіка навчального процесу.

Поточний контроль включає оцінювання роботи студентів під час практичних (семінарських) занять, а саме:

виконання завдань для самостійної роботи - 5 балів

виконання практичних завдань - 15 балів

виконання групового проєкту - 10 бали

презентації, що мають бути виконані в середовищі PowerPoint. Максимальна оцінка ставиться за умови наявності не менше, ніж 8 слайдів, які у повній мірі розкривають зміст її теми, та відповідного представлення матеріалів презентації у групі. Загальна кількість презентацій – 4. Максимальна оцінка за одну презентацію – 5 балів, а за 4 – 20 балів.

есе – 5 балів

контрольна робота – 5 балів.

Самостійна робота здобувача включає: опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу, підготовку до практичних занять, підготовку до контрольних робіт, пошук інформації для підготовки презентацій та написання есе.

Екзаменаційний білет складається із 3 змістовних питань, які дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни, а також 1 творчого завдання, яке визначає здатність студента до узагальнення, логічного аналізу, вміння послідовно та аргументовано висловити свою думку.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Загальна оцінка екзаменаційного білета складається з кількості балів, отриманих студентом за виконання всіх завдань. Якщо студент не зміг розв'язати хоча б одне завдання, не подав своїх коментарів та висновків до їх виконання, то йому буде необхідно складати іспит повторно. При отриманні студентом оцінки менше ніж «двадцять п'ять» балів, він повинен пройти курс даної дисципліни повторно.

Підсумкова оцінка з курсу є сумою отриманих за екзамен та за час роботи протягом семестру балів.

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мак бал
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи теорії комунікації			
Тема 1.	Аудиторна робота		
	Лекція 1 за питаннями: 1. Визначення масової комунікації 2. Закони і категорії теорії комунікації 3. Методи і функції теорії комунікації	Активна робота	

	Практичне заняття. Обговорення основних підходів до визначення комунікації; виділення спільного та відмінного у поняттях комунікація, повідомлення, спілкування. Обговорення методів дослідження.	Виконання завдань для самостійної роботи	
	Самостійна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Пошук, підбір та аналіз науково-методичних джерел з тематики лекції і семінару		
Тема 2.	Аудиторна робота		
	Лекції 2, 3 за питаннями: 1. Генезис масових комунікацій. Комунікативні революції 2. Витоки і основні парадигми теорії комунікації 3. Технократичний підхід до вивчення комунікації. 4. Інтеракційний підхід 5. Теорії масової комунікації	Активна робота	
	Практичне заняття. З'ясування головних витоків становлення теорії комунікації. Обговорення особливостей комунікації за часів Античного світу, Нового часу.	Виконання завдань для самостійної роботи	5
	Презентація "Теорії масової комунікації" (підшкірних ін'єкцій, двоступеневого потоку, спіраль мовчання, культурації)	Презентація	5
	Самостійна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття за питаннями лекції. Підготовка презентацій теорій масової комунікації.		
Тема 3.	Аудиторна робота		

	<p>Лекція 4 за питаннями:</p> <p>Структурні моделі комунікації:</p> <p>а) модель Аристотеля</p> <p>б) модель Ласвела</p> <p>в) Модель Шенона-Вівера</p> <p>г) Циркулярна модель комунікації.</p> <p>2. Головні елементи комунікаційного процесу</p>	Активна робота	
	<p>Практичне заняття. Розгляд моделей комунікації, складових елементів комунікаційного процесу (відправник, адресат, зворотній зв'язок, кодування, декодування тощо).</p>	Виконання групового проєкту (особливості моделей комунікації).	5
Самостійна робота			
	<p>Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Груповий проєкт: "Моделі комунікації" (Ньюкомба, Леві-Строса, Малиновського, Вінера, Юрі)</p>		
Тема 4.	Аудиторна робота		
	<p>Лекція 5 за питаннями:</p> <p>1. Визначення та властивості інформації</p> <p>2. Інформація як філософська категорія</p> <p>3. Специфіка оперативної інформації</p>	Активна робота	

	<p>Практичне заняття. Опанування навичками роботи з текстом, виокремлюючи об'єктивну інформацію від судження автора.</p> <p>Розгляд понять інформаційна безпека, інформаційна політика, інформаційне суспільство, інформаційна війна.</p>	<p>Виконання практичного завдання: Виокремлення об'єктивної інформації від судження автора</p>	5
	Самостійна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.		
Тема 5.	Аудиторна робота		
	<p>Лекція 6 за питаннями:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «маса», «масове суспільство» 2. Загальна схема процесу масової комунікації 3. Дослідження проблем масової комунікації 	Активна робота	
	<p>Практичне заняття. Розгляд основних особливостей масової комунікації, масової культури та масової аудиторії, поняття маси та її вплив на суспільство. Доповіді за темами “Теорія мас Г. Лебона”, “Поняття “публіка” в концепції Г. Тарда”</p>	Виконання практичних завдань	5
	Самостійна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка доповідей на практичне заняття.		
Тема 6.	Аудиторна робота		

	<p>Лекція 7 за питаннями:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості вербальної комунікації 2. Мовне спілкування як спосіб комунікації. Функції мови. 3. Невербальна комунікація 4. Проблеми інтерпретації невербальної комунікації 	Активна робота	
	Практичне заняття. Проєкт “Аналіз невербальної комунікації в рекламі”	Виконання групового проєкту	5
	Самостійна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу, аналіз на прикладі друкованої реклами наявності таких засобів невербальної комунікації як кінесика, проксемика, такесика.	.	
Тема 7.	Аудиторна робота		
	<p>Лекція 8 за питаннями:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чутки як соціально-психологічний феномен. 2. Класифікація чуток. 3. Механізм поширення чуток. 4. Штучно створені чутки в масовій комунікації. 	Активна робота	
	Практичне заняття. Завдання “Аналіз чуток”.	Виконання практичного завдання	
	Контрольна робота за темами модуля 1.	Виконання контрольної роботи	5
	Самостійна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття та контрольної роботи.		

Змістовий модуль 2. Практичні аспекти дослідження комунікації.			
Тема 8.	Аудиторна робота		
	Лекція 9 за питаннями: 1. Специфічні риси ЗМІ як соціального інституту 2. Моделі функціонування ЗМІ 3. Процеси виробництва новинної медіа-продукції	Активна робота	
	Практичне заняття. Презентація результатів проєкту «Теорія порядку денного в телевізійних новинах»	Презентація	5
	Самостійна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка групового проєкту «Теорія порядку денного в телевізійних новинах»		
Тема 9.	Аудиторна робота		
	Лекція 10 за питаннями: 1. Загальна характеристика суспільства постмодерну. 2. Масова комунікація і гіперреальність 3. Постмодерна інтерпретація медіа 4. Нові медіа	Активна робота	
	Практичне заняття. Обговорення питань ролі масової комунікації в формуванні гіперреальності, постмодерна інтерпретація медіа, сутність нових медіа.	Виконання практичних завдань	5
	Самостійна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.		
Тема	Аудиторна робота		

10.	Лекція 11 за питаннями: 1. Концептуальні основи методу контент-аналізу 2. Прикладні дослідження аудиторії масової комунікації 3. Головні проблеми медіавимирів	Активна робота.	
	Практичне заняття. Розгляд основних понять та способів медіавимирів. Обговорення процедури проведення контент-аналізу.	Виконання практичних завдань	
	Самостійна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття		
Тема 11.	Аудиторна робота		
	Лекція 12 за питаннями: 1. Визначення семіотики. 2. Проблема значення і знака. Типи знаків. 3. Кодування і декодування. 4. Семіотичний аналіз медіатекстів	Активна робота	
	Практичне заняття Презентація результатів проекту «Семіотичний аналіз реклами»	Презентація	5
	Самостійна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу, проведення семіотичного аналізу рекламного повідомлення (постеру)		
Тема 12.	Аудиторна робота		
	Лекція 13 за питаннями: 1. Поняття ефективності масової комунікації 2. Ефекти комунікації 3. Види, форми і методи масового впливу.	Активна робота	

	Практичне заняття. Обговорення поняття ефективності ЗМК. Розгляд ефектів комунікації, видів, форм і методів масового впливу.	Виконання практичних завдань	
	Самостійна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.		
Тема 13.	Аудиторна робота		
	Лекція 14 за питаннями: 1. Поняття міжкультурної комунікації 2. Рівні та форми міжкультурної комунікації 3. ЗМІ і міжкультурна комунікація.	Активна робота	
	Практичне заняття. Обговорення питань пов'язаних із впливом засобів масової комунікації на процеси глобалізації. Презентації за питаннями лекції.	Презентації	5
	Самостійна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.		
Тема 14.	Аудиторна робота		
	Лекція 15 за питаннями: 1. Визначення глобалізації 2. Глобалізація і міжнародний інформаційний порядок 3. Основні тенденції світової медіа індустрії	Активна робота	
	Практичне заняття Захист Есе	Есе	5
	Самостійна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу, написання есе.		
	Іспит		40

	Загальна кількість балів	100
--	--------------------------	-----

Рекомендована література

Основна

1. Житарюк М. Теорії та моделі масової інформації : навч.-метод. посіб. Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2018. - 242 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://journ.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/S-959-LNU-Zhytariuk-BLOK.pdf>
2. Квіт С. Масові комунікації: підручник. 2-е вид., виправ. і доп. Київ: Видавничий дім «Киево-Могилянська академія», 2018. 352 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://kvit.ukma.edu.ua/wpcontent/uploads/2019/02/Mass-Communications-2018.pdf>.

Додаткова

3. Богомаз К. Ю. Методологічні орієнтири вивчення соціальних комунікацій в умовах інформаційного суспільства : монографія / К. Ю. Богомаз, Ю. С. Кравцов ; Дніпров. держ. техн. ун-т. - Кам'янське : ДДТУ, 2019. - 163 с.
4. Владимиров В. М. Парадокси сучасної науки про масову комунікацію : монографія - Київ : Наукова столиця, 2020. - 183 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://journalib.univ.kiev.ua/mono/vladymyrov_paradoksy.pdf
5. Дискурс українського журналістикознавства в контексті розвитку соціальних комунікацій : колект. монографія / [Г. М. Волинець та ін. ; за ред. В. Л. Погребної] ; Нац. ун-т "Запоріж. політехніка". - Дніпро : Ліра, 2021. - 307 с.
6. Колінько М. В. Міжкультурна комунікація: топологічний вимір : монографія - Донец. нац. ун-т ім. Василя Стуса. - Вінниця : ТВОРИ, 2019. - 343 с.

7. Комуникативні технології інформаційного суспільства: монографія / [А. І. Гусев, Н. О. Довгань, О. В. Івачевська, Н. С. Малєєва, І. В. Петренко]; за наук. ред. А. І. Гусєва. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. 142 с.
8. Ніколаєнко Н. О. Засоби масової комунікації як детермінанти гібридної війни : монографія / Н. О. Ніколаєнко, О. О. Комарчук ; Нац. ун-т кораблебудування ім. адмірала Макарова. - Миколаїв : НУК, 2021. – 217 с.
9. Піз А. Мова рухів тіла / [пер. з англ.]. Розшир. вид. Київ: КМБукс, 2018. 416 с.
10. Соціальні комунікації інформаційного суспільства: теоретичні та прикладні аспекти : монографія / [ред.: А. Г. Гудманян, С. М. Ягодзінський] ; Нац. авіац. ун-т, Ф-т лінгвістики та соц. комунікацій. - Київ : Талком, 2020. - 259 с.
11. Соціальні медіа для журналістів. Редакційна робота з Facebook, Twitter & Co / Штефан Прімбс ; [за заг. ред. В. Ф. Іванова ; пер. з нім. В. Климченко]. - Київ : Академія вільної преси : Центр вільної преси, 2018. - 198 с.
12. Холод О. М. Соціальні комунікації: тенденції розвитку [Текст] : навч. посіб. / О. М. Холод. - Вид. 2-ге, перероб. й допов. - Київ : Білий Тигр, 2018. - 369 с.

Інформаційні ресурси

13. Академія української преси [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.aup.com.ua/>
14. Про ТВ панель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tampanel.com.ua/uk/about/>
15. Інтернет- видання «Детектор медіа» — watchdog українських ЗМІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://detector.media/>
16. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С.Кузнеця — курс «Масова комунікація та інформація» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=3766>